

אור מופלא

לרעות בנגים לאור תורת מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב ותלמידיו הק' זיע"א

נראה אור

אמרות קודש ופנינים יקרים על פרשת השבוע

אור חדש

אמרות קודש מרועי החסידות בדורינו

אמרות קודש

מכ"ק אדמו"ר מאלעסק שליט"א

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק (סו, טז) הקשו המפרשים שלכאורה תיבות 'לך' ו'בכל' מיותרים המה, והול"ל שופטים ושוטרים תתן בשערך. **ושפטו את העם משפט צדק**, ופירש"י 'מנה דינין מומחים וצדיקים לשפטו צדק' ולכאורה דבריו הקי' צ"ב, שאף שאמנם לפני"כ מדבר הכתוב על מינוי שופטים ושוטרים, אבל מסיפא דקרא משמע הלשון להדיא שמדבר הכתוב לשופטים עצמם שישפטו את העם משפט צדק, ואילו רש"י בא ומפרש שהוא המשך לרישא דקרא ומדבר לענין מינוי הדיינים שהיו מומחים וצדיקים וצ"ב.

וייל הדברים בענינא דיימא, הנה אנו עומדים בחודש אלול, ואיתא בספ"ק **חסד לאברהם**, לבאר באריכות ענין גלות השכינה, וכתב דשבשעה שגלו בני"י לבבל, הגם שהשכינה הצטערה למאוד בצערך, כדכתיב בכל צרתם לו צר, אבל השכינה עצמה לא היה בגלות במציאות. לא כן היא בגלות החל הזה שלא רק שהשכינה הקי' מצטערת עמנו, אלא היא עצמה כביכול נמצאת עמנו בגלות, והוה גלות השכינה ההחלטי, ולא צער לבד שתצטער מצרות ישראל, אלא צרת עצמה הנוגע למדת השכינה כביכול, והוה לא היה בגלות בכל כי אם בגלות האחרון זה. ומקשה דהרי אם שנסתם השפע מכל וכל, אי"כ מה יתן ומה יוסף העוסק בתורה ובמעש"ט, או אם יפגום ח"ו, וי"ל כי העושה מצוה בעת הזאת הוא עושה סמך אל השכינה ומושך לה שפע קצת כמו זיעה בעלמא, ועכ"ז יש לו שכר טוב בעמלו. ואדרבה שכרו יותר גדול. והעד על זה - בת מלך, בהיותה יושבת בחיל אביה המלך, ואחז מעבדיה יעשה לה איזה עבודה, ודאי תשים לו שכר, אבל לא כמו שאם תהיה חוץ להיכל המלך בדוחק בגלות, ואם יתן אז אפילו דבר קל כמו עשב לח להבריא נפשה, הוא חשוב בעיניה מכל אילי נביות אשר היה בשעת הממשלה.

ומסיים: והנה כל אותן שיזכו אליו יזכו לגאולה כי העבודה זו המועטת בזמן הזה הוא יותר חשוב מכל אילי נביות שהיה בזמן שהיה בימיהם קיים. וכן עדי"ז הוא הפגם ח"ו, שמי שפוגם בחיל אביה בשעת גלות המר הזה, וגורם במעשיו הרעים שגם מיעוט השפע יחסר בעולם, אז גורם כעס ודין ותקלה מן הסיבות ח"ו, שעייז תהפך לדין חזק ותקוף, והוה טעם להצרות התכופות זו לזו רח"ל בגלות המר הזה מה שלא היה בכל שאר הגליות. והיוצא מדבריו הקי', שעבודה המועטת שבזמנינו, אף שמבחינת השפע היא מועטת מאד, אבל מחמת סיבה זו גופא, היא יותר חשוב מכל אילי נביות שהיה בזמן בימיהם.

ובספ"ק ישמח ישראל האריך בענין זה, וח"ל"ק: אמר לי כ"ק אאמו"ר זצלה"ה ז"ע, בשם הרי"ח וויטאל, על דברי הירושלמי על מתני' 'פרתו של ראבי"ע היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים', אי"ר חנניה פעם אחת יצאת והשחירו שיניו מפני הצמות', **המשך בעמוד ב'**

היצר הרע לסמות עיניו לבל ידע דרך נכחה ודרכו ישר בעיניו. כמ"ש בפסוק ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי, כי עדי"ז התפלל דוד המלך ע"ה שהשי"ת יהיה בעוזרו נגד היצה"ר המסמא את עיניו ונראה לו שעושה הכל בדרך מצוה ואינו מבין שהוא עבירה. ואני אראה בשונאי. במה שהיצה"ר מסיתו לעבירה ונראה בעיניו שדרך לא טובה הוא. זאת אוכל לראות בעצמי להנצל מתאוות היצה"ר. זה היה ג"כ טעות השבטים במכירת יוסף נראה בעיניהם כי הוא מצוה, עד אשר באו לידי הניסיון במצרים ואמרו אבל אשמים אנחנו כו' כמבואר במקום אחר באריכות. ח"ש והאר עינינו בתורתך, שעל ידי לימוד התורה תאיר עיני לראות מה שפגמתי ועשיתי עד כה שלא כהוגן. אבל בלימוד שלא לשמה. הנה איתא ובוטל מדברי תורה, אף שהוא לומד בהתמדה הוא כמו שאינו כלל כמו בחמץ שהוא בעין ומדאורייתא בביטול בעלמא סגי ואינו עושה פירות כלל, והוה שאמרו בגמ' יתלה בביטול תורה כמו שאינו כלל. ונחזור לביאור הכתוב וקרא בו כל ימי חייו. בשעה שהוא לומד וקורא בתורה יהיו כל ימי חייו עומדים נגד עיני לראות מה שעושה שלא כהוגן כאשר כח התורה להורות לו תוכחת מוסר כמ"ש בזה"ק ומודעת ליה חוביה, למען ילמד ליראה כו' שיהיה כח הלימוד להביאו לידי יראת שמים יותר אחר הלימוד מאשר היה מקודם כמובא במ"א. זה הענין הרמוז על ימי הרצון חודש אלול שנקרא תשובת השנה. שיהיה כח בהאדם להביא הרצון בהרהור תשובה לנכון לתקן מה שפגם בכל השנה. אכ"ר. (תפארת שלמה)

המים תהיה עם ה' אלקיך (י, יא) הקב"ה מטייע לאמאנים בו ט"ם יקראוהו

הכלל הוא, כי הבוב"ה דרכו להטיב ובפרט לישראל עם קרובו שנקראים בניו למקום ובדואי האב ממלא חסרונו ורצון בנו קודם שיצטרך ובדואי אדם אשר יש לו אמונה כזאת בהבורא בודאי ממלא לו חסרונו, והוה הרמז **תמים תהיה עם ה'**, כלומר כשאתה ע"ז הבחינה בחינת השלימות שיש לך אמונה בבוב"ה שבדואי ימלא לך חסרונו אז תדע שבדואי **עם ה' אלהיך**, שבדואי ה' עמך.

שמעו ישראל אתם קרבים היום לאלהמה (א, כ) בזכות שמתחילין כל העת העבודה מחדש וזכין בדין

וברש"י אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שישיע אתכם, הענין דקריאת שמע היא קבלת עול מלכות שמים, ואף שהאדם רואה שכמה פעמים קבל עליו עול מלכות שמים ולא נעשה מזה כלום, אף על פי כן לא היא שפל בעיני עצמו, רק עליו להתחזק ולהתחיל מחדש. זה כחם של ישראל להתחיל תמיד מחדש, זה אינו מצוי בעכו"ם, כי הם שלמים בעצמם, ועשו מלשון עשוי ונגמר, מה שאין כן יעקב מלשון עקב שקטן הוא בעיני עצמו ומתחיל תמיד מחדש, וכמ"ש **היהודי הקדוש** זצלה"ה שבכל יום כנגד אתמול הוא כדמיון יהודי לגבי גוי, זוהי זכות קריאת שמע, והבן.

וכן הוא ברי"ה בזכות זו הקבלה שאדם מקבל על עצמו להיות טוב מלא ולהשא, ואינו משגיח על זה שכבר קיבל בשנה העברה ולא נעשה מזה כלום, רק מאמין שמעתה יהיה טוב, בזכות זה וזכין בדין, אך צריכין לראות שתהיה הקבלה באמת ובלב שלום, וכמו שאמר **הרבי ר' בונים זצלה"ה מפרשיסוחא** צדק צדק תרדוף, שתרדוף הצדק באמת ואמונה, זה על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת, שיהיה דן את יצרו באמת, והבן. (שם משמאל, תרי"ט)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק (יז, טז) בני ישראל צריכים שפע פרנסה ואח"כ יוכלו לעבוד את השי"ת

כי ידוע הויכוח שיש בין זרע ישראל להקב"ה כמו שהוא **באלשיך הקי'** ז"ל הוא במשנה אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח, ואנו טענותינו אם אין קמח אין תורה שצריך כביכול להשפיע מקודם טובות הגשמיות, ואח"כ נעבוד אותו בתורה ועבודה, והנה בעוה"ר יען שנתמעטו הדורות ובני עליה המה מועטים, צריך הקב"ה להשפיע לנו מקודם כ"ט העוה"ז ועשירות כדי שיעיז נוכל לישב באהלה של תורה ועבודת השי"ת, וראיה לנו לזה אשר גם ע"אע"ה הקדים בברכת את זבולון שהוא היה מבחינת בעלי משא ומתן ליששכר יושב אהלים, כמ"ש זבולון לחוף ימים ישכון ויששכר חמור גרם, וגם משרע"ה בירך את זבולון קודם, כמ"ש שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך, הרי אשר מקודם צריך האדם להיות לו שפע רב וכ"ט ואח"כ יוכל לישב באהלה של תורה, גם בברכתו את מנשה ואפרים שיכל את ידיו וברך את אפרים בימינו הגם אשר מנשה היה הבכור עכ"ז ברך את אפרים מקודם, כי אפרים רומז על הפרנסה כמ"ש כי הפרני אלקים בארץ עניי, והוציא אותו מעוני ורעבון לעשירות רב, ומנשה רומז לסוד התורה כי מנשה אותיות משנה תורה שבע"פ, והוה **שופטים ושוטרים**, כי שופ"ט עולה פרנס"ה, שו"ט"ר עולה תפלה, רומז שצריך מקודם להמשיך פרנסה ואח"כ אנו יכולים לישב על התורה ועבודה, ותקח ראה **אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך** רומז על השבטים שהמה יששכר זבולון מנשה ואפרים שגם אצל השבטים הקודים במעלה את הפרנסה לתורה ועבודה, וכן תראו ותעשו אשר מקודם תשפיעו שפע פרנסה וכל טוב עוה"ז ואח"כ **ושפטו את העם משפט צדק** רומז על התורה ועבודה. (עטרת ישועה)

צדק צדק תרדוף למען תחיה (טז, ט) ל"לך בדרך הממוצע

כשם שהיצה"ר מפתה את האדם לעבירה רח"ל, כך הוא מפתהו שיהיה צדיק יותר מדאי. זה פירושו, **צדק צדק** דהיינו יותר מדאי, **תרדוף** מזה, רק **למען תחיה** היינו שילך בדרך הממוצע. (הרה"ק המגיד מזולאטשוב זיע"א)

החיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמדו ליראה (יז, ט) שיראה כל ימי חייו בעת שלומד ויתקן את אשר פגם

הנראה לי לבאר עפ"י מ"ש בגמרא שפפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. דלכאורה תמוה מה זה פשפש ולא מצא הלא נראה לעין שלא למד, אכן יבואר ע"פ מ"ש והאר עינינו בתורתך, שהאדם צריך ללמוד באותו בחינה שיהיה כח בלימודו להורות לו דרך הישרה ולעורר לבבו להעלות על זכרונו לתקן כל גמגום וחטאים אשר עשה מעודו כל ימי חייו, ח"ש אלה הדברים אשר דבר משה, דברים הם דברי תוכחה שיהי' כח בדברי תורה שלו להביאו לתוכחת מוסר, ח"ש בפרקי אבות כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ר"ל לדברי תוכחת מוסר, דאם אינו לומד לשמה הנה דרך

הרה"ק רבי ישעי' מפשעברוד זצ"א ד' אלול תקצ"א

אורו של רבינו הרה"ק רבי ישעי' מפשעברוד זצ"א הפציע בשנת תקי"ח לאביו רבי מאיר ז"ל מלאסק ולאמו מרת פייגא ע"ה. בהגיעו לפרקו נישא לרבנית הצדקנית מרת נעכא ע"ה בת הנגיד ר' דן לוינבערג ז"ל מעשירי פשעברוד. רבינו היה תלמיד הגה"ק רבי פינחס זעליג אבי"ד לאסק בעל עטרת פז, הגה"ק רבי נתן נטע אייבשיץ זצ"א אבי"ד פשעברוד, הגה"ק רבי אריה לייב היילפרין זצ"א, בעל חיי מהר"א, הגה"ק רבי דוד טעביל אבי"ד ליסא זצ"א. רבינו הסתופף בצלו של הרה"ק הרבי מלובלין זצ"א וממנו קנה את תורת החסידות. רבינו שימש ברבנות פשעברוד, ומעת עלותו של הרבי מלובלין לשמי מרום החל להנהיג את עדת החסידים. ויבא על עמיו ביום ד' לחודש אלול שנת תקצ"א, ומנו"כ בפשעברוד.

פעם שאלו את רבינו מדוע שונאים אנשים את האמת, והשיב לפי שמפחדים ממנו, והוסיפו לשאלו ומהי הסיבה ששונאים את הצדק, ענה לפי שהוא מפריע. דרכו של רבינו היה כשהיו באים אצלו עם איזה ענין או חולה או שאר צרות ישראל ר"ל, היה אומר לפלו דאורייתא בזה הענין והיה מתרץ איזה רמב"ם קשה ועל ידי זה פעל יצועות.

♦ הוא היה אומר ♦

ואם ימיר ימירו והיה הוא ותמורתו יהיה קודש (ויקרא כז, א) אם יתרומם האדם ויעלה לגדולה, ויהיה הוא' שבהויתו יהא שישאר במצבו בו היה ללא רמות רוחא, אזי יתמורתו יהיה קודש' סימן שהתרוממותו נובעת מקדושה.

פעם אחת בליל יום הכיפורים אחר תפילת ערבית ושיר היחוד, שהלכו הבעלי בתים לביתם, נשאר רק רבינו עם חסידים ויראי ה' לעסוק בתורה ועבודה כל הלילה, בהתהלכו אחר חצות לילה בבית המדרש, וירא והנה בעל הבית עשיר אחד עומד בין העומדים האלה ואומר תהלים.

פנה אליו רבינו ואמר לו: הלא תדע, כי מחוקי הצבא ברוסיה הוא אם איש חיל בורח מגדודו אל גודו אחר, אף על פי שאינו בורח לגמרי מן הצבא, הוא מתחייב בנפשו, ובכך דע כי גם למלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא יש לו צבאות רבות, יש חיל העובדים בתורה ותפילה, וחיל העובדים בצדקה וחסד, ואתה הנך מן העשירים ומקומך הוא בין חיל בעלי הצדקה, ולמה זה ברחת אל החיל שהם עובדים בתורה ותפילה, וזה לא יתכן. אתה לך לביתך ותשכב וערבה שנתך עד עלות השחר, ועבודתך הוא, כי לאחר יום הכיפורים תשגיח על העניים שיהיה להם צרכי חג הסוכות ואחר חג הסוכות תשגיח שיהיו להם עצים על ימות החורף וכיו"ב. ואנחנו פה נהיה ערים כל הלילה על התורה ועל העבודה שזאת היה תפקיד עבודתנו.

♦ זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל ♦

(מקורות: בית שמחות עולם, גדולת הצדיקים, דברות חיים, דברי בינה, עטרה לראש צדיק, עטרת שלמה)

על עבירות שבין אדם לחבירו ושבין אדם למקום, אלא רמו רמוזו לנו בכך, שאין להושיב בסנהדרין אלא אנשים כאלו היודעים ללמוד זכות אף על 'השרץ'. ומי שאינו מתדבק במידותיהם של אנשי סנהדרין אסור לו לכהן כרב ומנהיג בישראל.

רבינו אמר כי עיקר השינה היא לשנות בלילה כי מפני כך נקרא שינה מלשון התבוננות ומשנה. כדרך שפירש רש"י ז"ל (ברכות יח, א) אם קרית לא שנית, לא שנית להתבונן בה, כי שינה היא התבוננות, מה שאינו יכול להתבונן בכח הגוף. וגם אמר, שאם אין חזורים בלילה בהשינה מה שלמד ביום אין זה שינה הגונה.

הרה"ק בעל האור לשמים מאפסא זצ"א אמר על רבינו כי הוא כישעי' הגביא. הרה"ק הרבי מלובלין זצ"א אמר עליו: ער איז מיין שאנק ספרים. הרה"ק רבי יוסף ברוך היגוטער יוד' מניישטאט זצ"א אמר: מי שנגע ידו בידו הקדושה של רבינו, לא ידע כבר שלות הנפש מעולם.

רובא רובא אינם נותנים צדקה בשמחה

שמענו מבוציא קדישא הרב הקדוש מ"ה מנחם מענדיל זל"ה: מפריסטיק שאמר: שראה בספר קדמון שעי"כ לא מברכים ברכה על הצדקה כמו על שאר המצוות, מפני שצריך ליתן בשמחה, והמון עם רובא דרובא אינם נותנים בשמחה, עיי"כ אין מברכין על הצדקה. (מאור ושמש, פניחס) לא ניתן למלאכי מעלה האפשרות לקיימה

הרה"ק רבי מרדכי מטאלנא זצ"א אמר, שראה מדרש שיש מלאך שיש לו אלף פיות, ובכל פה יש לו אלף לשונות, ובכולן הוא אומר שירה לפני הקב"ה. וסיים בדרך הלצה, אבל אין לו לאותו מלאך אף כיס קטן ובו כמה פרוטות לחלקן לעניים. (לקוטים יקרים) טוב שיעננו עצמו כדי שתהא מחשבתו גם על העני

שאל פעם הרה"ק המגיד מקאונץ זצ"א לעשיר קמץ: מה מאכליך יום יום, השיבו: פת במלח ומים במשורה, השיבו ואח"כ ששעושה השניה ובלעתי הראשונה ובאת השניה במקומה, משא"כ מצות הצדקה נשאר רשומה לעולם, וזה סוד צדקתו עומדת לעד. ולדעתי, זה שהזהירו חז"ל ליתן צדקה קודם התפילה, כהא דר' אלעזר יב פרוטה לעני והדר מצלי אמר אני בצדק אחזה פניך (בי"ב, א), ולמה דוקא מצות צדקה ולא מצוה אחרת, רק הענין הוא, כשעושה מצוה אחרת הנה בבואו להתפלל שהיא ג"כ מצות עשה ולעבוד בכל לבבכם, אז נבלעת מצוה הקודמת, ושוב המלאכים יבין מברכין בה, ויש בה מצוה לאיזה קטרוג, משא"כ מצות הצדקה שנשארה ברישומה, כל המקטריגים בראותם חותם המצוה, אומרים דין הוא ברא דמלכא, ומי יוכל לדון וכו'.

צדקתו עומדת לעד (תהלים קיב, ט) בכתבי מרן זללה"ה כי המצוה הראשונה שאדם עושה ביום נרשמת במצחו, ואח"כ ששעושה השניה ובלעתי הראשונה ובאת השניה במקומה, משא"כ מצות הצדקה נשאר רשומה לעולם, וזה סוד צדקתו עומדת לעד. ולדעתי, זה שהזהירו חז"ל ליתן צדקה קודם התפילה, כהא דר' אלעזר יב פרוטה לעני והדר מצלי אמר אני בצדק אחזה פניך (בי"ב, א), ולמה דוקא מצות צדקה ולא מצוה אחרת, רק הענין הוא, כשעושה מצוה אחרת הנה בבואו להתפלל שהיא ג"כ מצות עשה ולעבוד בכל לבבכם, אז נבלעת מצוה הקודמת, ושוב המלאכים יבין מברכין בה, ויש בה מצוה לאיזה קטרוג, משא"כ מצות הצדקה שנשארה ברישומה, כל המקטריגים בראותם חותם המצוה, אומרים דין הוא ברא דמלכא, ומי יוכל לדון וכו'.

ולסגף א"ע הרבה, או שיחשוב שעונותיו גברו למעלה ראש, ויתכן שאחרים יכולים לתקן א"ע, אבל כפי אשר חטא הוא צריך הרבה הרבה לסגף ולתקן א"ע, ע"ז בא הכתוב לומר שאל יחשוב ענוה פסולה זו, אלא יתחזק בחרטה, והקב"ה חפץ בתשובתו, בשובו מדרכיו וחייה. וזהו 'שופטים' ושטרים תתן לך בכל שערך, 'שופטים' היינו מלשון תשובה וכמ"ש יאם רחץ ה' את צואת בנות ציון וגוי ברוח משפט, שישוּב על עוונותיו וישפוט את מעשיו ודרכיו אשר לא ה' המט, 'שופטים' רומז על היצירה, שהוא רודף את העם וכפריש"י, והיינו שתשוב בתשובה שלימה על עוונותיך, וזהו תתן לך, היינו שתכניע את היצירה אלך, ותשפוט א"ע בינך לבינך קונן, כפי מצב הדור וכפי מצבך, וכפי היצר שלך, ולא לפי מצבם של אחרים. 'בכל שערך' היינו בכל השערים והמדידות, מלשה"כ 'מאה שערים', היינו בכל מצב שתוכל, אפילו אנוחה אמיתית כלשון הישמח ישראל, אשר ה"א נותן לך לשבטיך, אז יקובל תשובתך. ואזי יקויים הכתוב: ושפטו את העם משפט צדק, וכלשון רש"י 'מנה דיינין מומחים וצדיקים לשפוט צדק', רומז שע"ז ששב בתשובה ועושה כל מה שביכולתו לעשות, בזה הוא מכין לעצמו פרקליטים טובים, ובהגיע ימי הדין ברי"ה, אז ישפט אותו במשפט צדק, ותצא זכאי בדין, כי רחמנא לבא בעי, הקב"ה עומד ומצפה על החרטה ועל האנוחה היצואת מלבך, וצריך שא"א בידך יכול לתקן הפגמים בשלימותם, ולזה צדיקי הרבה תעניתו וסיגופים, מ"מ בומנינו הרי זה סג' למחיקת העונות, לפי ערך הדור ולפי ערך האדם. (קובץ 'אהלך באמית' וערך ע"י מכון הוצאת ספרי אלעסק)

למעלה ולמטה שיהיה נרשם כל עסקי למעלה, ובהו הולך בשרירות לבו ויאמר אך שלום יהיה לי, ובאמת זה אינו וכו', והוא תועלת וחכמה נפלאה בענין עבודת הבורא שלא יהיה נמאס בעיני עצמו, רק יאמר 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבות הראשונים'. ובפרט בזמן הזה, שהשכינה בגלות, שלא מצאה היונה מנוח לכף רגלה, כי מיד בהכין אדם מעשיו לש"ש בכל דרכיו, מיד נעשה כסא להשכינה שתשרה בו, והוא נחשב יותר מדורות הראשונים שהיו הצדיקים בעולם, משא"כ בה"ז כי גמר חסדו שיעשה חסד עם קונן, ודאי ראוי לאיש לאזור כגבר חלציו לגמול חסד עם השכינה, ואז נעשה כסא אל מדת החסד. כמו בדורו של אברהם שלא היה עור לשכינה כי אם ע"י אברהם, כך עתה שאין איש שם על לב לעשות עור וסמך להשכינה בגלות המר הזה כי אם מעוטי דמעוטא, השם נפשו בכפו, ודאי נעשה כסא אל השכינה במדת החסד, והש"ית יעוררו לעבדו באמת ובתמים שיהיה דרוש הזה יוצא ממעשינו להיות נאה דרוש ונאה מקיים, עכדה"ק. היצואת מדבריהם ה'ק, שאין הקב"ה מוחה שנעבדו אותו כמו שעבדוהו הצדיקים הראשונים, אלא שנשתדל לעבדו כפי כוחותינו, ומחכה על עבודתו הקטנה, ואפילו אם חטא קצת מוחה עליו שישוּב מחטאו, ואינו מצפה מאתנו תעניתים וסיגופים או שאר עבודות גדולות שהיו בדורות הראשונים, אלא מחכה לראות רצוננו, ולשמוע מאתנו 'אנוחה אמיתית' כלשון של הא"ר הק' המובא בישמח ישראל הנ"ל. ובהו יתבאר על נכון, להנה בדי"כ קוראים פירשו זו בחדש אלול, ובא הכתוב להורות דרך תשובה, שאם יחשוב האדם האיך אוכל לחזור בתשובה, הלא צריך לכל עבירה להתענות